

andando a terra

O CASTELO DE PAMBRE

Este ano de académicos da La Coruña — serví dor dentro da súa humildade non é tan caseado como pra pastroverso a diemerlees *adu Galegas*, que isto habería que clarificar — decidiron por si e agra si, como fan sempre e come-se e as foran os pontificas máis impo e inflexibles da cultura galega, adicar o **DIA DAS LETRAS GALEGAS** a unha figura tan revolucionaria como é López Ferreira. A verdade é que López Ferreira fixo importantes aportacións á nosa cultura. Escribiu en español e en galego. Como historiador foi un erudito intransigente. Foi xoido que non o diacure ninguén. Defendeu a siquión — a justiça ignominiosa — que Xoelmírez fixo das reliquias de Braño. Foi o primeiro historiador galego que se dedicou a estudar a política dos Reis Católicos en Galicia, que xa é do fundador. Pra López Ferreira os chamados Reis Católicos foron os *apóstolos* da Galicia e non os que consumiron a nosa soberanía nacional, dan-

do comenzo á nosa colonización económica, social e cultural. E todo así. López Ferreira como escritor en lingua galega tivo tres novelas históricas e contribuíu á creación de nosa prosa literaria. As súas novelas son bastante pesadillas pró meu gusto. Unha delas titúlase **O castelo de Pambre**.

O castelo de Pambre está no lado do termo do concello de Pa das de Rai, non lonxo de Melide. A historia de Pambre está ligada as arripantais loitas feudales de baixo idade media e ó Camiño do Santiago. A fortaleza pertencía á familia dos Ozorio. As terras cuadradas e armónicas de Pambro, cobertas de edras, divisábanse xa dende lonxe, activas, vencidas e suseranías. Hoxe o castelo está abandonado, no medio dunha bosque labrega, moi xamanizada e formosa, cunha beleza un tanto sobria e austera. O río Pambro, tan pequeno e cristalino, arrolla un son de leoa e inxorta muñeira a estas ruínas, ríngidas dunha fonda moirronía. A vexiña biaberra da Ulloa é unha terra dun ventá abundante, shoa de creidos e arboredo. Os queixos de

Ulloa teñen fama de ser dos melhores de Galicia.

O donatario do castelo de Pambre foi don Manuel García Blanco, mozo, á avanzada idade, hai uns anos, non mozo. García Blanco foi, durante moito tempo en Lugo, Delegado do Instituto de Estadística e profesor auxiliar do Instituto Masculino de Ensino Médio. Era un home de mediana estatura, mais ben fraco, moi metódico, de falas e movementos moi lentos e empedorado lector de Kant, de posto que practicaba pra diversión, según el mesmo confesábe. Estudara en Madrid, onde fora discípulo de Salmerón. Opositara a cátedras de Filosofía sin éxito. O volver a Lugo escribira nun xornal local varios artigos contra o sistema de oposición. Logo opositara á escola de Estadística, gañara plaza en Lugo e, ademais que anos deapos no Instituto Masculino, deu a luz unhas *tragedias de erudición* — cousas ó tres — que lo deron, en títulos ríngidas de erudición, a luz do sol.

Xa subllado don Manuel García Blanco retirárase á súa casa paterna de Pambre. Un día dun-

ha primavera do hai moitos anos o poeta Lolo Pimentel, o escritor Anxel Fole, un señor moi surdo que era comandante de Carabineros e que, só por dos cincuenta anos, seíndu xirir unha forte vocación filosófica e, quí así poralgó máis, fixo as maletas e púso o camiño do Almirante estudar Filosofía con Haidaga, e algúns amigos máis, fixéronlle unha visita ó castelo de Pambre. Alí acompañados don Manuel García Blanco e un terrapalvo color ladrillo e á testa cuberta cun imposible sombreiro mouro, con aza voltas pra enriba, loe dundo un paseo, acompañado dun nato, que turia seis ou sete anos. Don Manuel, coe aña adoitada de sintonía e solomelidade, deu a volta, con nós, acompañados e mostrándonos o castelo. Mentras tanto o nato andaba agitando por as paredes media derrubada. Lembrou que García Blanco oíou pró nato e, co mesmo tono de voz con que nos estaba explicando o castelo, sin intentar, de dixolle ó rapaz:

— *A ver, hombre, a ver cuando te das de ahí y te rompas la misma.*

M. HORTAS VILANOVA

E seguiu pra diante sin lembrar máis do nato...

Estando xa na parte superior do castelo, óndos que formaban parte da excursión liberalista unha observación a García Blanco encol dunha fresta:

— *Don Manuel, aquela fresta somella romántica.*

Don Manuel ollois de rbe pra baixo, como adoitaba favor da seus alumnos do instituto, que llo chamaban de alarmo *Cyriacá Lenta*, e deaba a erudite, sómndo técnico, dixolle:

— *Óiga, próximo usted cuando allá parece un sabio.*

Pambre, na miña lembranza, é unhas terras cubertas de labrega xardinda, coma unha solombra entre un mosto arborado. Tamén a lava máis labrega e familiar, do río Pambro — un pequeno caso que sempre inapagable decís pra ariestrar os pensamentos ríngidos. E o sabor — o irresistible sabor — dos queixos de Ulloa. E o figura ríngida, pausada e singular dos demadado dono do castelo, don Manuel García Blanco, de que apardo volver a escribir algún día nosas nosas páxinas, se se presenta a ocasión, que supoño que si.